

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

SECȚIUNEA PATRA

CAUZA MAȘAEV c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 6303/05)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

12 mai 2009

DEFINITIVĂ
la 12 august 2009
potrivit articolului 44 § 2 (b) din Convenție

Poate fi obiectul revizuirii editoriale, inclusiv în ce privește traducerea.

În cauza Mașaev c. Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), statuînd într-o Cameră compusă din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefierul Secțiunii*,

Deliberînd în secret la 16 aprilie 2009,

Pronunță următoare hotărîre, care a fost adoptată în aceeași zi:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată printr-o cerere (nr. 6303/05) împotriva Republicii Moldova înaintată la Curte, potrivit Articolului 34 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale (“Convenția”) de cetățeanul Republicii Moldova, Dnul Talgat Mașaev (“reclamantul”), la 9 septembrie 2004.

2. Reclamantul a fost reprezentat de Dna N. Mardari, avocat care practică în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova (“Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, Dnul V.Grosu.

3. Reclamantul, a pretins, în special, că autoritățile Republicii Moldova i-au încălcat dreptul la libertatea religiei și dreptul la un proces echitabil în urma judecării acuzațiilor înaintate împotriva sa.

4. La 21 aprilie 2008 Președintele Secțiunii a Patra a decis să notifice cererea Guvernului. De asemenea, s-a decis examinarea fondului cererii odată cu admisibilitatea sa (Articolul 29 § 3).

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în 1957 și locuiește în Rezeni. El este Musulman.

6. La 30 ianuarie 2004, reclamantul, împreună cu un grup de alți Musulmani, se rugau într-un local privat, și anume într-o casă închiriată de către o organizație non-guvernamentală a cărei lider era reclamantul. Ei au

fost dispersați de către poliție și ulterior reclamantul a fost acuzat de săvârșirea contravenției administrative exprimate prin practicarea unei religii nerecunoscute de Stat.

7. La 17 februarie 2004 Judecătoria sectorului Centru, mun. Chișinău l-a recunoscut pe reclamant culpabil în baza Articolului 200 (3) din Codul cu privire la contravențiile administrative și l-a sancționat cu amendă în sumă de 360 lei moldovenești (MDL). Reclamantul a contestat această hotărârie și a pledat, *inter alia*, că aceasta din urmă era contrară dreptului său cu privire la libertatea religiei.

8. La 9 martie 2004 Curtea de Apel Chișinău a respins recursul reclamantului fără indicarea unor motive și fără invitarea reclamantului pentru participare în ședință.

II. DREPTUL NAȚIONAL RELEVANT

9. Articolul 31 din Constituția Republicii Moldova, care se referă la libertatea conștiinței, prevede:

“1. Libertatea conștiinței este garantată. Ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

2. Cultele religioase sînt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

3. În relațiile dintre cultele religioase sînt interzise orice manifestări de învrăjbire.

4. Cultele religioase sînt autonome, separate de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în aziluri și în orfelinate.”

10. Prevederi relevante din Legea despre culte, publicată în Monitorul Oficial nr.3/70 din 1992, stipulează după cum urmează:

Articolul 14 – Recunoașterea cultelor

“Pentru a putea să se organizeze și să funcționeze, cultele trebuie să fie recunoscute prin decizie guvernamentală.

În cazul nerespectării condițiilor articolului 9 alineatul întâi din prezenta lege, recunoașterea va putea fi retrasă în același mod.”

Acest articol a fost modificat în 2002. Potrivit modificărilor, pentru a putea fi recunoscut, un cult trebuia să prezinte autorităților o declarație și un set de documente. După prezentarea declarației și a documentelor, cultul era înregistrat în termen de treizeci de zile.

11. Articolul 200 (3) din Codul cu privire la contravențiile administrative, stipulează după cum urmează:

“Exercitarea ... a unor practici și ritualuri [religioase] care contravin legislației se pedepsește cu amendă în mărime MDL 180-360.”

La 31 mai 2009 acest cod va fi înlocuit cu un nou Cod cu privire la contravențiile administrative care conține o normă similară la articolul 54.

ÎN DREPT

12. Reclamantul s-a plîns în temeiul Articolului 9 din Convenție precum că dreptul său la libertatea religiei a fost violat în rezultatul aplicării sancțiunii pentru practicarea ritualurilor Musulmane. Articolul 9 din Convenție prevede:

“1. Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau în colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățămînt, practici și îndeplinirea ritualurilor.

2. Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul unor restrîngeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

13. Reclamantul s-a plîns potrivit Articolului 6 §§ 1 și 3 din Convenție invocînd că nu a fost citat la examinarea recursului său în fața Curții de Apel Chișinău. Partea relevantă a Articolului 6 stipulează după cum urmează:

“1. La judecarea ... oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa, orice persoană are dreptul la ... un proces echitabil ... în fața unei instanțe...”

3. Orice persoană acuzată de o infracțiune dispune de următoarele drepturi:

...

(c) se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;

(d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării ;

14. Reclamantul s-a plîns potrivit Articolului 13 din Convenție precum că el nu a beneficiat de un remediu efectiv în legătură cu pretinsa violare a Articolului 9. Articolul 13 prevede după cum urmează:

“Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci cînd încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

I. ADMISIBILITATEA CAUZEI

15. Curtea consideră că prezenta cerere ridică întrebări de fapt și de drept care sînt suficient de serioase încît aprecierea lor depinde de examinarea fondului, și alte temeieri pentru declararea acesteia drept inadmisibilă nu s-au stabilit. Prin urmare, Curtea declară această plîngere admisibilă. În conformitate cu decizia sa de aplicare a Articolului 29 § 3 din Convenție (a se vedea mai sus paragraful 4), Curtea va proceda direct la examinarea fondului.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 §§ 1 ȘI 3 DIN CONVENȚIE

16. Reclamantul a susținut că contravenția administrativă de care a fost acuzat se califica drept “penală” în sensul Articolului 6 din Convenție. El a pledat că nu a fost citat în fața Curții de Apel Chișinău pentru la examinarea recursului său în ședința din 9 martie 2004. El a afirmat că potrivit ștampilelor de pe plicul pe care l-a primit de la Curtea de Apel Chișinău, citația a fost expediată la 5 martie 2005 și el a recepționat-o la 16 martie.

17. În observațiile sale inițiale, Guvernul a contestat afirmația reclamantului potrivit căreia contravenția administrativă de care acesta a fost învinuit se califica drept “penală” în sensul Articolului 6 din Convenție. Totuși, în observațiile ulterioare și finale cu privire la fondul cauzei, Guvernul a declarat că în lumina jurisprudenței recente a Curții, poate să admită că a existat o încălcare a dreptului reclamantului garantat de Articolul 6 § 1 din Convenție.

18. Curtea face referință la jurisprudența sa în cauzele *Ziliberberg c. Moldovei* (cererea nr. 61821/00, §§ 7-36, din 1 februarie 2005), *Guțu c. Moldovei* (cererea nr. 20289/02, §§ 51-54, din 7 iunie 2007) și *Russu c. Moldovei* (cererea nr. 7413/05, §§ 22-28, din 13 noiembrie 2008) în care a constatat încălcarea Articolului 6 § 1 din Convenție în circumstanțe de fapt similare. În virtutea jurisprudenței sus-menționate și a confirmării clare din partea Guvernului despre violarea dreptului la un proces echitabil, Curtea concluzionează că a existat o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție. Prin urmare, nu este necesar de a examina distinct plîngerea reclamantului potrivit Articolului 6 § 3 din Convenție.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 9 DIN CONVENȚIE

19. Reclamantul a susținut că a existat o ingerință în dreptul lui la libertatea religiei și care nu a fost prevăzută de lege. În particular, potrivit reclamantului, articolul 200 § 3 din Codul cu privire la contravențiile administrative nu indica cu suficientă claritate limita discreției acordate executivului pentru reglementarea manifestării credințelor religioase. Mai mult decât atât, ingerința nu a urmărit un scop legitim și nu a fost necesară într-o societate democratică.

20. Guvernul a recunoscut că a existat o ingerință în dreptul reclamantului la libertatea religiei. Totuși, ingerința a fost prevăzută de lege, și anume de articolul 14 din Legea despre culte și articolul 200 § 3 din Codul cu privire la contravențiile administrative și a urmărit un scop legitim. Potrivit Guvernului a existat un interes legitim în obligarea cultelor religioase la o înregistrare de Stat înainte de exercitarea activităților lor. Statul era în drept să verifice dacă o mișcare sau asociație desfășoară, aparent urmărind scopuri religioase, activități periculoase pentru public. În mod similar, era în interesul Statului să aplice sancțiuni pentru derogarea de la acea exigență, în acest caz împotriva persoanelor care au decis să manifeste credințele lor religioase fără o înregistrare prealabilă a religiei Musulmane la organele de Stat. Respectiv, ingerința a urmărit scopul legitim de a apăra ordinea publică și morală. Sancțiunea aplicată reclamantului a fost necesară în scopul educării și prevenirii, iar mărimea amenzii nu a fost semnificativă, prin urmare, a fost proporțională scopului urmărit.

21. Curtea reiterează că, astfel cum este consfințit în Articolul 9 din Convenție, libertatea de gândire, conștiință și religie este unul dintre fundamentele unei "societăți democratice" în sensul Convenției (a se vedea *Kokkinakis c. Greciei*, din 25 mai 1993, § 31, Seria A nr. 260-A).

22. În timp ce libertatea religiei este în primul rând o chestiune de conștiință individuală, aceasta totodată implică, *inter alia*, libertatea de „a-și manifesta religia”. Potrivit Articolului 9 din Convenție, libertatea de a-și manifesta religia nu este exercitabilă doar în colectiv cu alții, “în public” și în cercul celor ai căror religie o împărtășește persoana, dar de asemenea poate fi manifestată “în singurătate” și “în privat”.

23. Caracterul fundamental al drepturilor garantate în Articolul 9 § 1 din Convenție este de asemenea reflectat în textul paragrafului care prevede limitările acestora. Spre deosebire de paragrafele numărul doi din Articolele 8, 10 și 11 din Convenție, care cuprind toate drepturile menționate în primele paragrafe ale acelor Articole, Articolul 9 din Convenție se referă doar la “libertatea de a-și manifesta religia sau credința”. Într-un asemenea mod, se recunoaște că în societățile democratice, în care coexistă mai multe religii în cadrul unei și aceleiași colectivități, poate fi necesară impunerea unor restricții acestei libertăți pentru a concilia interesele diverselor grupuri

și de a asigura respectarea fiecărei credințe (a se vedea *Kokkinakis*, menționat supra, § 33). În același timp, se accentuează importanța fundamentală a dreptului la libertatea gândirii, conștiinței și religiei, precum și faptul că Statul nu poate dicta ce să creadă o persoană și nu poate lua măsuri coercitive pentru a-l face să-și schimbe credințele.

24. Potrivit jurisprudenței sale stabilite, Curtea lasă Statelor părți la Convenție o anumită marjă de apreciere pentru a decide dacă este necesară orare o ingerință și în ce măsură, dar care să fie în concordanță cu supravegherea Europeană atât a legislației pertinente, cât și a deciziilor de aplicare acesteia. Sarcina Curții este de stabili dacă măsurile luate la nivel național sunt proporționale și justificate în principiu.

Pentru a stabili limita marjei de apreciere în cauza dată, Curtea trebuie să țină cont de ceea ce este important, și anume necesitatea de a menține un veritabil pluralism religios, care este inerent conceptului de societate democratică (a se vedea *Kokkinakis*, menționat supra, § 31). În mod similar, o importanță cuvenită trebuie acordată acestei necesități când se determină, așa cum cere paragraful 2 din Articolul 9, dacă ingerința corespunde “necesității sociale stringente” și este “proporțională unui scop legitim urmărit” (a se vedea, *mutatis mutandis*, printre alte imperative, *Wingrove c. the United Kingdom*, din 25 noiembrie 1996, § 53, *Rapoarte a Hotărîrilor și Deciziilor 1996-V*). În exercitarea supravegherii, Curtea trebuie să țină cont de ingerința pretinsă bazându-se pe dosarul cauzei în ansamblu (a se vedea *Kokkinakis*, menționat supra, § 47).

25. Referindu-se la circumstanțele prezentei cauze, Curtea notează că, indiscutabil, sancțiunea aplicată reclamantului pentru că s-a rugat în incinta unui local privat, a constituit o ingerință în dreptul la libertatea religiei. Curtea poate să accepte că ingerința a fost prevăzută de lege (Articolul 200 § 3 din Codul cu privire la contravențiile administrative) și a urmărit scopul de a menține ordinea publică. Rămîne de a aprecia dacă ingerința era necesară într-o societate democratică.

26. Curtea notează că orice persoană care manifestă o religie nerecunoscută potrivit Legii despre culte este în mod automat pasibilă de a fi pedepsită potrivit prevederilor Articolului 200 § 3 din Codul cu privire la contravențiile administrative. Guvernul a susținut că deoarece nu este disproporționată măsura Statală să impună o înregistrare de stat obligatorie pentru cultele religioase, de asemenea, nu trebuie să fie disproporționată posibilitatea Statului să impună sancțiuni acelor care manifestă credințe religioase nefiind oficial constituite și înregistrate în calitate de culte religioase. Curtea nu contestă împrumutarea statului de stabili o exigență de înregistrare a cultelor religioase într-un mod compatibil cu Articolele 9 și 11 din Convenție. Totuși, nu înseamnă, după cum pare să argumenteze Guvernul, ca fiind compatibilă cu prevederile Convenției sancționarea membrilor individuali ai unui cult religios neînregistrat pentru rugăciuni sau alte manifestări a credințelor religioase. Admiterea contrariului ar echivala

cu excluderea credințelor religioase minoritare care nu sunt în mod oficial înregistrate de stat și în consecință, ar echivala cu recunoașterea faptului că un Stat poate dicta ce trebuie să creadă o persoană. Curtea nu poate fi de acord cu o astfel de abordare și consideră că limitarea dreptului la libertatea religiei prevăzută de articolul 200 § 3 din Codul cu privire la contravențiile administrative a constituit o ingerință ce nu corespundea unei necesități sociale stringente și, prin urmare, nu a fost necesară într-o societate democratică. Respectiv, a existat o încălcare a Articolului 9 din Convenție.

IV. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 13 ÎN CONEXITATE CU ARTICOLUL 9 DIN CONVENȚIE

27. Reclamantul, de asemenea a pretins încălcarea Articolului 13 în conexitate cu Articolul 9 din Convenție. În virtutea constatărilor susmenționate în ce privește capete de plîngere ale reclamantului potrivit Articolului 9 din Convenție, Curtea nu consideră necesar să examineze separat acest capăt de cerere.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

28. Articolul 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciul material

29. Reclamantul a pretins EUR 26 pentru prejudiciul material, reprezentînd amenda achitată urmare a hotărîrii din 17 februarie 2004.

30. Guvernul a afirmat că deoarece reclamantul a fost sancționat conform legii, el nu ar trebui să fie în drept de a-și recupera amenda pe care a plătit-o.

31. Curtea acceptă că reclamantul a suferit prejudiciu material drept rezultat al încălcării Articolului 9 constatate mai sus. Curtea consideră că reclamantul este în drept să-și recupereze suma achitată ca amendă și îi acordă prin urmare, întreaga sumă pretinsă.

B. Prejudiciul moral

32. Reclamantul a pretins suma de 7,000 euro (EUR) în calitate de prejudiciu moral.

33. Guvernul a contestat suma pretinsă și a argumentat că din momentul în care nu a existat nici o încălcare a Articolului 9, nici o compensație pentru prejudiciul moral nu era justificată. Totodată, Guvernul a specificat jurisprudența anterioară cu privire la aplicarea Articolului 9, în care Curtea a considerat că simpla constatare a unei încălcări a constituit o satisfacție echitabilă suficientă. De asemenea, s-a referit la jurisprudența în care Curtea a acordat 1,000 EUR pentru încălcarea Articolului 6 § 1 din Convenție.

34. Curtea acordă reclamantului suma de EUR 1,500 pentru prejudiciul moral.

C. Costuri și cheltuieli

35. Reclamantul de asemenea a pretins suma de 1,150 EUR pentru costuri și cheltuieli suportate în procedurile față de Curte.

36. Guvernul a argumentat că suma pretinsă era excesivă

37. Curtea acordă suma de EUR 1,000 pentru costuri și cheltuieli.

D. Penalități

38. Curtea consideră oportun ca penalitățile de întârziere să fie bazate pe rata minimă de împrumut a Băncii Centrale Europene la care se vor adăuga trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a existat o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție;
3. *Hotărăște* că nu este necesară examinarea separată a capătului de cerere potrivit Articolului 6 § 3 din Convenție;
4. *Hotărăște* că a existat o încălcare a Articolului 9 din Convenție;
5. *Hotărăște* nu este necesară examinarea capătului de cerere potrivit Articolului 13 în conexitate cu Articolul 9 din Convenție;
6. *Hotărăște*
 - (a) că statul reclamat trebuie să achite reclamantului, în decurs de trei luni de la data la care hotărârea va deveni definitivă potrivit articolului 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care urmează a

fi convertite în valuta națională a statului reclamat la rata de schimb aplicabilă la data efectuării plății:

- (i) EUR 26 (douăzeci și șase euro) pentru prejudiciul material plus orice taxă care ar putea fi percepută la această sumă;
- (ii) EUR 1,500 (o mie cinci sute euro) pentru prejudiciul moral plus orice taxă care ar putea fi percepută la această sumă;
- (iii) EUR 1,000 (o mie cinci sute euro) pentru costuri și cheltuieli plus orice taxă care ar putea fi percepută la această sumă de la reclamant;

(b) că din momentul expirării termenului menționat de trei luni până la achitare o dobândă simplă va fi plătită la sumele menționate la o rată egală cu rata minimă a dobânzii de împrumut a Băncii Centrale Europene pe perioada întârzierii plus trei procente;

7. *Respinge* restul pretențiilor reclamatului de satisfacție echitabilă.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 12 mai 2009, potrivit Regulii 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte